

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคม-ศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในเรื่องนี้ โดยแบ่งออกเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์ ระหว่างมหาวิทยาลัยส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการให้มีบทบาทตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ อย่างเหมาะสมกับสาขาสังคมศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ หรือผู้บริหารตำแหน่งอื่นที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ จำนวน 26 คน ผู้วิจัยทำการศึกษาจากประชากรทั้งหมด อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์ จำนวน 1,021 คน นิสิตนักศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ จำนวน 19,605 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20,652 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจากจำนวนประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย 5 แห่ง กับ 1 วิชาเขต รวม 20 คณะวิชา ได้จำนวนทั้งหมด 1,021 คน ผู้วิจัยได้ใช้ตัวเลขของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Yamane ที่ความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 10% จะต้องได้กลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 95 คน (อ้างใน อุกุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน, 2532) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 233 คน ซึ่งมากกว่าจำนวนขั้นต่ำสุดที่กำหนดไว้

2.2 นิสิตนักศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย 5 แห่ง กับ 1 วิชาเขต รวม 20 คณะวิชาได้จำนวนทั้งหมด 19,605 คน ผู้วิจัยได้ใช้ตัวเลขของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Yamane ที่ความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 10% จะต้องได้กลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 99 คน (อ้างใน อุกุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน, 2532) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 392 คน ซึ่งมากกว่าจำนวนขั้นต่ำสุดที่กำหนดไว้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดแนวทฤษฎีของวินสตันและคณะเป็นหลัก แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในด้าน (1) การแนะนำและให้คำปรึกษา (2) การพัฒนานิสิตนักศึกษา (3) การมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา (4) การให้ความช่วยเหลือและประสานงาน รวมทั้งระบุถึงบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในเรื่องอื่น ๆ และตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามนำส่งแบบรับคืนด้วยตนเอง ซึ่งบางส่วนผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนทางไปรษณีย์ได้รับกลับคืน จำนวน 625 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.18 ของแบบสอบถามที่แจกไปทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในแต่ละด้าน นำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าร้อยละความแตกต่างเป็นรายชื่อตามข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาตอบคำถามในแต่ละรายชื่อไปในแนวทางเดียวกันว่าปฏิบัติ โดยฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้ค่าร้อยละ 75 อีกฝ่ายหนึ่งต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ถือว่า ผ่านเกณฑ์ที่ถือว่าปฏิบัติไปตามทฤษฎี ส่วนข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่ถือว่าปฏิบัติตามทฤษฎี จะนำไปเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่ได้ปฏิบัติตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ นำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละเป็นรายชื่อ และวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำผลการวิเคราะห์เสนอในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ ผลของการศึกษาได้นำเสนอ ผลการวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในแต่ละด้าน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งสรุปผลของการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่า สถานภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 233 คน จำแนกเป็นกรุงเทพฯ จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 69.53 ภาคเหนือ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 14.59 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.72 และภาคใต้ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 11.16 จำแนกเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละรวม 24.73 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละรวม

24.03 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละรวม 21.91 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละรวม 29.33 ปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละรวม 4.72 ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละรวม 18.88 ระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละรวม 22.32 ระหว่าง 16-20 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละรวม 22.75 ระหว่าง 21-25 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละรวม 14.59 และระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละรวม 16.74 มีนิสิตนักศึกษาในความดูแล ระหว่าง 1-10 คน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละรวม 0.86 ระหว่าง 11-20 คน จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละรวม 26.61 ระหว่าง 21-30 คน จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละรวม 48.92 ระหว่าง 31-40 คน จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละรวม 21.89 ระหว่าง 41-50 คน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละรวม 1.29 และมากกว่า 51 คน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละรวม 0.43

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้สรุปผลโดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา

ผลการวิจัยพบว่าประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ให้คำปรึกษาและตักเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำ รองลงมาคือ แนะนำและกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักกำหนดเป้าหมายของตนเองในการศึกษา และปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำสุดคือ แนะนำและชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนและปฏิทินการศึกษาให้นิสิตนักศึกษารับอย่างชัดเจน รองลงมาคือ แนะนำทักษะที่เหมาะสมกับสาขาที่ศึกษา

ส่วนประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ให้คำปรึกษาและตักเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำลง รองลงมาคือ อธิบายให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสาขาที่ศึกษา และรับรู้บทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

ของมหาวิทยาลัย รองลงมาคือ แนะนำการเพิ่มทุนประสบการณ์ด้านวิชาการในสาขาวิชาชีพ
ศึกษา

มีประเด็นที่น่าสนใจ เกิด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติ
บทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า
ปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงเช่นกันคือ ให้คำปรึกษาและตัดสินใจเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิตนักศึกษา
ลดต่ำลง

ด้านที่ 2 บทบาทด้านการพัฒนา นิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ประเมินตนเองใน
การปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักคิดและตัดสินใจด้วย
ตนเอง รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบ
และปฏิบัติบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ อาจารย์ที่ปรึกษามุ่งเน้นการให้คำปรึกษาและมีการ
ประเมินเพื่อนำไปพัฒนา นิสิตนักศึกษา รองลงมาคือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา
ในด้านต่าง ๆ

ส่วนประเด็นที่มีนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่า
ปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษา
ในด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาใน
ด้านบุคลิกภาพ และรับรู้บทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา
ในด้านต่าง ๆ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์และหา
แนวทางในการพัฒนาทักษะในการเข้าสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

มีประเด็นที่น่าสนใจ เกิด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติ
บทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า
ปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงเช่นกันคือ อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้าน
ความรับผิดชอบ

ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำเช่นกัน คือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ

ด้านที่ 3 บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษา โดยไม่เน้นเรื่องวิชาการเพียงอย่างเดียว รองลงมาคือ สร้างบรรยากาศอบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบ และปฏิบัติบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตนักศึกษากรอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษาและไม่ให้คำปรึกษา

ส่วนประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ โดยไม่เน้นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว และรับรู้บทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตนักศึกษากรอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษาและไม่ให้คำปรึกษา

มีประเด็นที่น่าสังเกต คือ อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงเช่นกัน มี 2 ประเด็นคือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่เน้นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว และประเด็นเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบ

ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้

ค่าเช่นกัน มี 2 ประเด็นคือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตนักศึกษากรอก ประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา และประเด็นเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มี ข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษา และไม่ให้คำปรึกษา

ด้านที่ 4 บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน

ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ประเมินตนเองใน การปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ เรียกพบนิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามี เรื่องที่ เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล รองลงมาคือ ข้อมูลใดที่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทราบหรือ ไม่สามารถตอบได้อาจารย์จะติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลดังกล่าว และปฏิบัติ บทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลของนิสิตนักศึกษาในความดูแลแก่อาจารย์ ประจำวิชาที่นิสิตนักศึกษา ลงทะเบียนเรียนเพื่อประเมินในการติดตามและประสานงาน รอง ลงมาคือช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษาเพื่อ สร้างเสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต

ส่วนประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่า ปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ เรียกพบนิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามี เรื่องที่เกี่ยวข้อง กับนิสิตนักศึกษาในความดูแล รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลของคณะและหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาในความดูแล และรับรู้บทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ ช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษาเพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลของ นิสิตนักศึกษาในความดูแลแก่อาจารย์ประจำวิชาที่นิสิตศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อประโยชน์ ในการติดตามและประสานงาน

มีประเด็นที่น่าสังเกตคือ อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติบทบาท ด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติ บทบาทด้านนี้สูงเช่นกัน คือ เรียกพบนิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามี เรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษา ในความดูแล

ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำเช่นกัน มี 2 ประเด็นคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลของนิสิตนักศึกษาในความดูแลแก่อาจารย์ประจำวิชาที่นิสิตนักศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประสานงาน และประเด็นเกี่ยวกับ ช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษา เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

ผู้วิจัยได้แบ่งข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคออกเป็น 2 ส่วนคือ ปัญหาและอุปสรรคในความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ส่วนที่ 2 เป็นปัญหาและอุปสรรคในการขอรับคำปรึกษาของนิสิตนักศึกษา

1. ปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

ปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่างานให้คำปรึกษาวิชาการไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นผลงานของอาจารย์และขาดการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งแนวคิดที่ว่าอาจารย์ทุกคนควรเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ประกอบกับนิสิตนักศึกษามักเชื่อฟังคำแนะนำจากรุ่นพี่หรือเพื่อนในการเลือกวิชามากกว่าอาจารย์ที่ปรึกษา

ส่วนผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า จากการที่อาจารย์ทุกคนเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ งานให้คำปรึกษาวิชาการ จึงเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้นมา โดยไม่คิดรวมเป็นผลงานของอาจารย์ เนื่องจากทุกคนต้องมีหน้าที่ปฏิบัติ ส่วนการที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะปฏิบัติหรือไม่ มากน้อยเพียงใดนั้น ยังไม่สามารถวัดได้ เพราะขาดการประเมินผลการปฏิบัติงาน อาจารย์ที่ปรึกษาอย่างเป็นระบบ อีกทั้งบทบาทของรุ่นพี่หรือเพื่อนเข้ามามีอิทธิพลมากต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ (กัลยาณี คุณมี, วรณจรี มังสิงห์, ภาคผนวก ข)

2. ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ารับการให้คำปรึกษาวิชาการ

ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ารับการให้คำปรึกษาวิชาการ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีเวลาเพียงพอที่จะให้นิสิตนักศึกษาเข้าพบขอคำปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ได้จัดตารางการเข้าพบให้นิสิตนักศึกษารวมทั้งขาดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษา

ส่วนผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า การจัดตารางการเข้าพบเพื่อขอคำปรึกษาไว้หน้าห้องทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษา บางสถาบันจะมี ซึ่งเกิดจากข้อตกลงร่วมกันของประชาคมนั้น สถาบันส่วนใหญ่ นิสิตนักศึกษาก็เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาได้ตลอดเวลา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาว่า นิสิตนักศึกษามาแล้วไม่พบอาจารย์ ซึ่งทำให้นิสิตนักศึกษา มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหา อีกทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษา ขาดกิจกรรมที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้ได้รู้จักกัน พอที่จะกล้าพบเพื่อขอคำปรึกษา (ทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัย, วัลภา ประกอบผล, เสถียร ศรีบุญเรือง, สุวิมล วัชรราชัย, เสนาะ ตีเขาว์, หัสสุติ วิทิตวิริยกุล, ภาคผนวก ข)

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์ ระหว่างมหาวิทยาลัยส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ผู้วิจัยได้แบ่งข้อค้นพบเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์ ระหว่างมหาวิทยาลัยส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ออกเป็น 4 ด้านคือ

1. บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา

ผลการวิจัยพบว่าประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ในส่วนกลางประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษาสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ให้คำปรึกษาและตักเตือนเมื่อพบว่า ผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำลง รองลงมาคือ แนะนำและกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักกำหนดเป้าหมายของตนเองในการศึกษา และปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำสุดคือ ร่วมวางแผนการศึกษา กับนิสิตนักศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของชีวิต รองลงมาคือ กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ส่วน

นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ในส่วนกลางรับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาท ด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ให้คำปรึกษาและตักเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิต นักศึกษาลดต่ำลง รองลงมาคือ แนะนำและกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักกำหนดเป้าหมายของตนเองในการศึกษา และรับรู้บทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ แนะนำการเพิ่มพูนประสบการณ์ด้าน วิชาการในสาขาวิชาที่ศึกษา รองลงมาคือ กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

ส่วนภูมิภาค อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติ บทบาทด้านนี้สูงสุด คือ ให้คำปรึกษาและตักเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลด ต่ำลง รองลงมาคือ แนะนำเกี่ยวกับโอกาสการศึกษาต่อในระดับสูง และปฏิบัติบทบาทด้านนี้ อันดับต่ำสุดคือ แนะนำทักษะที่เหมาะสมกับสาขาวิชาที่ศึกษา รองลงมาคือ แนะนำลักษณะ รายวิชาที่ศึกษาก่อนที่นิสิตนักศึกษาลงทะเบียนเรียน ส่วนนิสิตนักศึกษาในส่วนภูมิภาครับรู้ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ให้ คำปรึกษาและตักเตือนเมื่อพบว่า ผลการ เรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำลง รองลงมาคือ อธิบาย ให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสาขาวิชาที่ศึกษา และรับรู้บทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ ร่วมวางแผนการศึกษากับนิสิตนักศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของชีวิต รองลงมาคือ กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พบว่า มีประเด็นดังนี้คือ ประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้าน การแนะนำให้คำปรึกษาสูงในด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 1 ประเด็น คือ ให้คำปรึกษาและตักเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำลง ส่วนการ ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ค่านั้น พบว่าไม่มีความสอดคล้องกัน ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

สำหรับประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 1 ประเด็นคือ ให้ คำปรึกษาและตักเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำลง และมีประเด็นที่นิสิต

นักศึกษาได้รับบทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 1 ประเด็นคือ กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

2. บทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการศึกษาส่วนใหญ่ในส่วนกลางประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบ และปฏิบัติบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุด คือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษำบันทึกการให้คำปรึกษาและมีการประเมินเพื่อนำไปพัฒนานิสิตนักศึกษา ส่วนนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ในส่วนกลางได้รับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการศึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านบุคลิกภาพ และได้รับบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ และหาแนวทางในการพัฒนาทักษะในการเข้าสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ในส่วนภูมิภาค อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านตรงต่อเวลา และอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในการใช้ภาษาไทย และปฏิบัติบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ อาจารย์ที่ปรึกษำบันทึกการให้คำปรึกษาและมีการประเมินเพื่อนำไปพัฒนานิสิตนักศึกษา รองลงมาคือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ส่วนนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ในส่วนภูมิภาคได้รับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการศึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านบุคลิกภาพ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบ และได้รับบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ

รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ และหาแนวทางในการพัฒนาทักษะในการเข้าสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พบว่ามีประเด็นดังนี้คือ ประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาสูงในค่านี้นี้ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 1 ประเด็นคือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบ และมีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทค่านี้นี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็น คือ อาจารย์ที่ปรึกษามั่นทนการให้คำปรึกษาและมีการประเมินเพื่อนำไปพัฒนานิสิตนักศึกษา และมีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ

สำหรับประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทค่านี้นี้สูง ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็น คือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านบุคลิกภาพและความรับผิดชอบ มีประเด็นที่นิสิตนักศึกษารับรู้บทบาทค่านี้นี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็นคือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ และประเด็นที่ว่า อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ และหาแนวทางในการพัฒนาทักษะในการเข้าสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

3. บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ในส่วนกลางประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษาสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่เห็นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว รองลงมาคือ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบและปฏิบัติบทบาทค่านี้อันดับค่าสุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตนักศึกษารอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจน ในเรื่องการให้คำปรึกษาและไม่ให้คำปรึกษา ส่วนนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ในส่วนกลางรับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทค่านี้นี้สูงสุด

เป็นอันดับแรกคือ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้ามาพบ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่เน้นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว และรับรู้บทบาทด้านนี้ต่ำสุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตนักศึกษารอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษาและไม่ให้คำปรึกษา

ส่วนภูมิภาค อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดคือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่เน้นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว รองลงมาคือ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้ามาพบ และเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่เพื่อจูงใจให้นิสิตนักศึกษามาขอคำปรึกษา และปฏิบัติบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตนักศึกษารอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษาและไม่ให้คำปรึกษา ส่วนนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ในส่วนภูมิภาครับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุด เป็นอันดับแรกคือ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้ามาพบ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่เน้นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว และรับรู้บทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตนักศึกษารอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษาและไม่ให้คำปรึกษา

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พบว่ามีประเด็นดังนี้คือ ประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษาสูง ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็นคือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่เน้นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว และประเด็นการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้ามาพบ และมีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็นคือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและ

ให้นิสิตนักศึกษากรอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษาและไม่ให้คำปรึกษา

สำหรับประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็น คือ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบ และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่เน้นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว และมีประเด็นที่นิสิตนักศึกษารับรู้บทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็น คือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตนักศึกษากรอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษาและไม่ให้คำปรึกษา

4. บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน

ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ในส่วนกลางประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษาสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ เรียกพบนิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล รองลงมาคือ ข้อมูลใดที่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทราบหรือไม่สามารถตอบได้ อาจารย์จะติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลดังกล่าว และปฏิบัติบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลนิสิตนักศึกษาในความดูแลแก่อาจารย์ประจำวิชาที่นิสิตนักศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประสานงาน รองลงมาคือ ช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษา เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต ส่วนนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ในส่วนกลางรับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ เรียกพบนิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลของคณะและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาในความดูแล และรับรู้บทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ ช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษาเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาพยายามใช้

ทรัพยากรในมหาวิทยาลัย เช่น ห้องสมุด ศูนย์แนะแนว ฯลฯ ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ส่วนภูมิภาค อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดคือ ปรึกษานิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล รองลงมาคือ ข้อมูลใดที่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทราบหรือไม่สามารถตอบได้ อาจารย์จะติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลดังกล่าว และปฏิบัติบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุด คือ ช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษาเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลของนิสิตนักศึกษาในความดูแลแก่อาจารย์ประจำวิชาที่นิสิตศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประสานงาน ส่วนนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ในส่วนภูมิภาครับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ปรึกษานิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาพยายามใช้ทรัพยากรในมหาวิทยาลัย เช่น ห้องสมุด ศูนย์แนะแนว ฯลฯ ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา และรับรู้บทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุด คือ ช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษา เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลของนิสิตนักศึกษาในความดูแลแก่อาจารย์ประจำวิชาที่นิสิตศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประสานงาน

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พบว่ามีประเด็นดังนี้คือ ประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงานสูงในด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็น คือ ปรึกษานิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล และประเด็นที่เกี่ยวกับข้อมูลใดที่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทราบหรือไม่สามารถตอบได้ อาจารย์จะติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลดังกล่าว และมีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็นคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลนิสิตนักศึกษาในความดูแลแก่อาจารย์ประจำวิชาที่นิสิตศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประสานงาน และ

ประเด็นที่ช่วยติดต่อกองแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษา เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต

สำหรับประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 1 ประเด็น คือ เรียกพบนิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล และมีประเด็นที่นิสิตนักศึกษารับรู้บทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 1 ประเด็น คือ ช่วยติดต่อกองแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษา เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ พบว่ามีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา ประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ให้คำปรึกษาและตักเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำลง ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการจะต้องเป็นผู้สนใจนิสิตนักศึกษาอย่างใกล้ชิด คอยติดตามความคืบหน้าและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้น และเตรียมพร้อมที่จะคลี่คลายปัญหาเหล่านั้นอย่างทันที่ โดยเฉพาะปัญหาด้านการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สุจริต เพียรชอบ (2521) สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2533) และเดสเซล (Dressel, F.B., 1974) ได้กล่าวว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลดีนั้น ควรมีบทบาทในการดูแลเกี่ยวกับความประพฤติและตักเตือนเมื่อผลการเรียนตกต่ำลง เพื่อแก้ไขอุปสรรคปัญหาในการเรียน รองลงมาคือ แนะนำและกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักกำหนดเป้าหมายของตนเองในการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ใช่ผู้ชี้ทางเลือกให้กับนิสิตนักศึกษา แต่เป็นผู้บอกกล่าวข้อมูลทั้งหมด อธิบายให้เห็นภาพรวมโดยอาจารย์ที่ปรึกษาต้องศึกษาทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของหลักสูตร อีกทั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ

สาขาวิชาเสียก่อน จึงจะสามารถอธิบายให้นักศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสาขาวิชา ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคร็อกสตัน (Crookston, 1972) คร็อกเค็ต (Crockett, 1982) และเวส (Walsh, 1977) ที่กล่าวถึงการให้ค่าปรึกษาเชิงวิชาการเพื่อพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบ มุ่งเน้นการช่วยเหลือให้นักศึกษาได้บรรลุเป้าหมายในด้านการศึกษา การอาชีพ และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ในระดับต่ำสุด คือ แนะนำและชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการลงทะเบียนเรียน และปฏิทินการศึกษาให้นักศึกษาทราบอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยและคณะวิชาได้ดำเนินการในเรื่องนี้ในคอนกรีตนิสิตนักศึกษาใหม่ อาจารย์ที่ปรึกษาจะปฏิบัติบทบาทนี้ เมื่อมีนิสิตนักศึกษาเข้ามาสอบถามเท่านั้น (ทศนีย์ บนนาค, วนิดา เพ็ญกิ่งกาญจน์) รองลงมาคือ แนะนำทักษะที่เหมาะสมกับสาขาที่ศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการแนะนำทักษะที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ศึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาจะเน้นเฉพาะนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ ๓ ๔ อาจารย์ที่ปรึกษาในชั้นปีต้น ๆ คือ ปี 1 ปี 2 จะไม่เน้นในเรื่องนี้มาก (ชัชชัช จุลศิริวงศ์, หัสวุฒิ วิทิตวิริกุล, เสถียร ศรีบุญเรือง)

ส่วนประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาทด้านการแนะนำและให้ค่าปรึกษาสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ให้ค่าปรึกษาและคัดเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำลง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาที่จะคอยตรวจสอบผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาในความดูแล ให้อยู่ในเกณฑ์ดีเสมอ ถ้านิสิตนักศึกษามีปัญหาในเรื่องการเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องให้ค่าปรึกษาแนะนำจนสุดความสามารถเพื่อให้นักศึกษาสามารถศึกษาอยู่ในสถาบันจนจบการศึกษา (สุวิมล วัชรภักษ์, วัลภา ประกอบผล, เสนาะ ดิเฮาว์) รองลงมาคือ อธิบายให้นักศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสาขาที่ศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาต้องศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรในสาขาวิชาที่ศึกษาให้ถ่องแท้เพื่อจะได้แนะนำนิสิตนักศึกษาได้อย่างถูกต้องไม่เกิดการผิดพลาด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สวัสดิ์ สุคนธ์ (2522) ที่กล่าวถึงบทบาทด้านการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า เกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ปฏิบัติในเกณฑ์มากในเรื่องการติดตามการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร การศึกษา

หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักศึกษา และประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำสุด คือ กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่ศึกษามีข้อจำกัดในด้านอัตราส่วนระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษาอยู่ระหว่าง 21-30 คน (ดังตารางที่ 3) จึงทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาไม่สามารถปฏิบัติบทบาทนี้ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาบางส่วนไม่ได้สอนนิสิตนักศึกษาในความดูแล ขาดการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอจึงไม่สามารถปฏิบัติบทบาทนี้ได้ รองลงมาคือ แนะนำการเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านวิชาการในสาขาวิชาที่ศึกษา ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากข้อจำกัดในประเด็นที่กล่าวมา คือ อาจารย์ที่ปรึกษาบางส่วนไม่ได้สอนนิสิตนักศึกษาในความดูแล จึงไม่สามารถแนะนำการเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านวิชาการได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งนิสิตศึกษามักไม่เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา ถ้าไม่มีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สวัสดิ์ สุคนธ์ (2522) ที่กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานด้านการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่อยู่ในเกณฑ์มาก คือ การที่นักศึกษาขาดความสนใจที่จะพบปะอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

มีประเด็นที่น่าสังเกตคือ อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทนี้สูงเช่นกันคือ การให้คำปรึกษาและตั้งเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำลง จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติบทบาทเรื่องนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ความสำคัญมาก และปฏิบัติบทบาทนี้อย่างเต็มที่เมื่อไม่ทราบข้อมูลหรือมีนิสิตนักศึกษาเข้าพบเพื่อขอคำปรึกษา

2. บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา ประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องเป็นผู้เข้าใจในพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษาว่าเป็นผู้ที่อยู่ในวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ มีการเปลี่ยนแปลงง่าย ความคิดอ่านยังไม่มีเหตุผลเพียงพอ ยังต้องการคำแนะนำจากอาจารย์ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2533) ที่กล่าวว่า การเตรียมตัวเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีควรได้

ศึกษาเพื่อความเข้าใจลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษา รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบ ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาเพื่อสร้างความศรัทธา ซึ่งสอดคล้องกับ สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2534) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีควรมีความรับผิดชอบ และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ อันดับต่ำสุดคือ อาจารย์ที่ปรึกษามั่นทนการให้คำปรึกษา และมีการประเมินเพื่อนำไปพัฒนา นิสิตนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานอาจารย์ที่ปรึกษายังไม่มีการกำหนดรูปแบบที่ชัดเจน ในการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบระเบียบของนิสิตนักศึกษาเพื่อเก็บไว้ใช้ในการประเมิน ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งขัดแย้งกับ สุจริต เพ็ชรชอบ (2521) สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2533) และเดสเซล (Dressel, F.B., 1974) ที่กล่าวว่า เมื่อให้คำปรึกษาแล้วควรบันทึก เรื่องราวที่ได้ปรึกษาไปแล้วเพื่อทบทวน และสะดวกต่อการวิเคราะห์และติดตามผล รองลงมา คือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงาน อาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีระบบการจัดเก็บข้อมูลทุกครั้งที่นิสิตนักศึกษาเข้าพบ ประกอบกับ อัตราส่วนของนิสิตนักศึกษาในสาขาสังคมศาสตร์มีจำนวนนิสิตศึกษามาก คือ อยู่ระหว่าง 21-30 คน อาจารย์ที่ปรึกษาไม่สามารถจดจำข้อมูลของนิสิตนักศึกษาแต่ละคนได้ ยกเว้นใน กรณีของนิสิตนักศึกษาที่มีปัญหาหรือเข้าพบเพื่อขอคำปรึกษาเป็นประจำเท่านั้น

ส่วนประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ว่าปฏิบัติบทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาสูงสุดเป็นอันดับแรกและอันดับรองคือ อาจารย์ที่ ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบและด้านบุคลิกภาพ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นบทบาทในฐานะเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามตำแหน่งที่ทำให้ เกิดบทบาท อีกทั้งต้องปฏิบัติตามความมุ่งหวังของผู้อื่นอีกด้วย (ประมวล รัตนวงศ์, 2519) ฮันท์ (Hunt, 1971) และประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา ว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุดคือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มีการประเมินอย่างเป็นระบบระเบียบที่เด่นชัด อีกทั้งขาดระบบการพบปะ กันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตนักศึกษาช่วยกันวิเคราะห์และหาแนวทางในการพัฒนาทักษะในการเข้าสังคมและการ

อยู่ร่วมกับผู้อื่น เนื่องจากอัตราส่วนระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษาที่มีจำนวนมาก อีกทั้งขาดการพบปะกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษา (วรรณจริย มั่งสิงห์, พูนศักดิ์ เงินหมื่น, สิทธิพัทธ์ ประพทชนนิกสาร)

มีประเด็นที่น่าสังเกตคือ อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทนี้สูงเช่นกันคือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบ ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทนี้เป็นบทบาทที่ถูกกำหนดตามตำแหน่งที่บุคคลนั้นได้รับ การแสดงบทบาทสามารถจะสังเกตและวัดพฤติกรรมออกมาเป็นปริมาณได้ (สมชาย วงเกษม, 2519) ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำเช่นกัน คือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากขาดนโยบายที่เด่นชัดในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบระเบียบในการประเมินจากคณะวิชา

3. บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา ประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่เห็นเรื่องวิชาการเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ อาจารย์ได้ประเมินตนเองจากการที่อาจารย์ได้ปฏิบัติบทบาทนี้อย่างเต็มที่เมื่อมีนิสิตนักศึกษาเข้าพบ รองลงมาคือ สร้างบรรยากาศอบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบ ทั้งนี้เนื่องจากการให้คำปรึกษาวิชาการนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษาจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเจริญงอกงามทางด้านวิชาการและด้านส่วนตัว การพูดคุยสอบถาม ทักทายกับนิสิตนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งเรื่องวิชาการและเรื่องอื่น ๆ และจะรับฟังนิสิตนักศึกษา ด้วยความตั้งใจเมื่อนิสิตนักศึกษาแสดงความคิดเห็น จึงสอดคล้องกับแนวคิดของจินตนา มาพวง (2520) จริยา สังคินา (2520) พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2533) พจน์ สะเพียรชัย (2533) ที่กล่าวถึง เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษาสามารถเสริมสร้างกันได้โดยอาจารย์ที่ปรึกษาต้องให้ความเป็นกันเอง และมี

ทัศนคติที่ต่อนิสิตนักศึกษา มีเทคนิคการรับฟังและเสนอแนะเพื่อให้นิสิตศึกษานำไป
 ตรึงนึกคิด และสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่
 ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและ
 ให้นิสิตศึกษากรอกนัดพบอย่างมีแบบแผนขึ้นอยู่กับความสนใจและความตระหนักของอาจารย์
 ที่ปรึกษาแต่ละคนว่า จะเห็นว่าบทบาทเหล่านี้สำคัญหรือไม่ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษา
 และนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้ค่าปรึกษาและไม่ให้ค่าปรึกษา
 ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทเหล่านี้จะเริ่มจากการแจ้งให้ทราบในวันปฐมนิเทศ เกี่ยวกับวิธีการเข้า
 พบอาจารย์ที่ปรึกษาและปัญหาที่จะนำไปปรึกษา (วรรณจรรย์ มั่งสิงห์, วัลภา ประกอบผล,
 อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

ส่วนประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติ
 บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเอง
 เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบ ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาประเมินตนเองจากการปฏิบัติบทบาท
 นี้เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้ามาพบเพื่อขอคำปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2533)
 ได้กล่าวถึงเทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ว่าอาจารย์ต้องเป็นคนที่อบอุ่นยิ้มแย้มแจ่มใส มี
 มนุษย์สัมพันธ์อยู่เสมอ รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ โดยไม่
 เน้นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เนื่องจากการให้คำปรึกษาวิชาการต้องเป็นการ
 บูรณาการระหว่างด้านวิชาการและด้านส่วนตัว ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพจะ
 ต้องส่งผลให้เกิดการพัฒนา นิสิตนักศึกษาในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ลำไพ สุจริตกุล (2533)
 ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 และประสบการณ์ ตลอดจนทัศนคติต่าง ๆ จะช่วยเพิ่มพูนคุณภาพของนิสิตนักศึกษาในด้าน
 ความคิดเป็นอิสระทางวิชาการ ตลอดจนความมั่นใจในภูมิปัญญาของตนเอง และประเด็นที่
 นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้อันดับต่ำสุด คือ
 อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตศึกษากรอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา ทั้งนี้
 เนื่องจากไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนที่ออกมาจากคณะวิชาในเรื่องการจัดใบนัดพบ รองลงมาคือ
 อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษาและ

ไม่ให้ค่าปรึกษา ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทดังกล่าวได้ถูกถึงในคอนปฐมนิเทศนิสิตนักศึกษาใหม่ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาบางคนอาจจะไม่ได้เน้นกับนิสิตนักศึกษาอีกครั้งหนึ่ง

มีประเด็นที่น่าสังเกตคือ อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่า ปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า ปฏิบัติบทบาทนี้สูงเช่นกัน 2 ประเด็น คือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่เห็นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว และประเด็นเกี่ยวกับสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบ ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติบทบาทเหล่านี้อย่างเต็มที่เมื่อมีโอกาสได้พบปะกับนิสิตนักศึกษา

ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำเช่นกัน มี 2 ประเด็นคือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตนักศึกษากรอกประเด็นที่ต้องการขอค่าปรึกษา และประเด็นเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้ค่าปรึกษา และไม่ให้ค่าปรึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการให้ค่าปรึกษาวิชาการยังไม่มีระบบที่ชัดเจนในการถือปฏิบัติ อาจารย์จะปฏิบัติเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่เข้าพบขอค่าปรึกษา ซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาส่วนน้อย

4. บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน ประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ปรึกษานิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษามุ่งเน้นการช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในด้านการศึกษา การอาชีพ และด้านบุคลิกภาพเป็นการกระตุ้นและส่งเสริม รวมทั้งการช่วยเหลือแนะแนวทางเมื่อพบข้อบกพร่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สัจจิต เพ็ชรชอบ (2521) ส่าเนา ทรศิริศิลป์ (2533) และเดซเซิล (Dressel, F.B., 1974) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าควร ปรึกษานิสิตนักศึกษาประชุมแบบเป็นกันเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแจ้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษา รองลงมาคือ ข้อมูลใดที่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทราบหรือไม่สามารถตอบได้ อาจารย์จะติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้

เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องเป็นผู้หาข้อมูลให้พร้อมที่จะให้คำปรึกษานิสิตนักศึกษาได้เสมอ จึงจะสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ เช่น หลักสูตร กฎ ระเบียบ ทักษะ การศึกษา ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้กล่าวถึงการเตรียมตัวเป็น อาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีว่า ต้องศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้สามารถแนะนำทาง วิชาการให้ศิษย์ได้ เช่น หลักสูตร เอกสารการลงทะเบียน ตารางสอนตารางสอบ คู่มือนิสิต เป็นต้น และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ อันดับต่ำสุดคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลของนิสิตนักศึกษาในความดูแลแก่อาจารย์ประจำวิชา ที่นิสิตนักศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อประเมินในการติดตามและประสานงาน ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านนี้จะปฏิบัติกับอาจารย์ประจำวิชาที่มีความสนิทสนม เป็นการส่วนตัวกับนิสิตนักศึกษาที่มีปัญหาเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัตรา จันทปัญญาศิลป์ (2519) พบว่า การปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการไม่สนองความต้องการของนิสิต กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านการเรียน รองลงมาคือ ช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษาเพื่อ สร้างเสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากบางหลักสูตรจะมีการ ฝึกงาน แต่ในบางหลักสูตรจะไม่มี ในหลักสูตรที่มีการฝึกงานคณะวิชาจะเป็นผู้จัดสถานที่ใน การฝึกงานให้ หรือแหล่งประกอบการของนิสิตนักศึกษาไปฝึกงานเอง อาจารย์ที่ปรึกษาจึงไม่ มีบทบาทด้านนี้ (นันทริกา คัมไพโรจน์, วัลภา ประกอบผล, วนิดา เพ็ญกัณฑ์กาญจน์, วรพงษ์รีย มังสิงห์, สุกุล ทองคลองไทร, เสนาะ ตีเฮาว์)

ส่วนประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ที่ปฏิบัติบทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงานสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ปรึกษา นิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ ที่ปรึกษามีหน้าที่สอดส่องดูแลนิสิตนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการเรียนและด้านส่วนตัวที่จะ ส่งผลกระทบต่อการเรียนด้วย อีกทั้งการให้คำปรึกษาวิชาการที่มีคุณภาพจะต้องมุ่งพัฒนานิสิต นักศึกษาในทุก ๆ ด้าน รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลของคณะและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาในความดูแล ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาต้องศึกษาหา ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์แก่นิสิตนักศึกษา จึงจะสามารถให้ข้อมูลนั้นในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ มูลเลอร์ (Mueller, 1961) ได้กล่าวถึงลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาว่า ควรมีลักษณะที่สำคัญซึ่งคือ จะต้องเป็นผู้สนใจในเหตุการณ์อยู่เสมอ เป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง ตลอดจนรู้เกี่ยวกับแหล่งบริการต่าง ๆ ที่จะสามารถแนะนำนักศึกษาได้ถูกต้อง และประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำสุด คือ ช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษา เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทข้อนี้ไม่ใช่หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาประการแรก เนื่องจากด้วยคณะวิชาเป็นผู้จัดสถานที่ในกรณีที่มีการฝึกงานในหลักสูตร ประการที่สองถ้าไม่มีในหลักสูตร นิสิตนักศึกษามักสอบถามจากรุ่นพี่ในการฝึกงาน เนื่องจากรุ่นพี่เป็นผู้มีประสบการณ์ตรงกับสถานที่ฝึกงาน หรือแหล่งประกอบการที่ขอ นิสิตนักศึกษาไปฝึกงาน (วัลภา ประกอบผล, สุกัญญา นิธังกร, เสถียร ศรีบุญเรือง) รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลของนิสิตนักศึกษาในความดูแลแก่อาจารย์ประจำวิชาที่นิสิต นักศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประสานงาน ทั้งนี้เนื่องจากการติดต่อประสานงานของอาจารย์ที่ปรึกษาจะปฏิบัติกับนิสิตนักศึกษาที่มีปัญหาด้านการเรียนที่รุนแรง เช่น นิสิตนักศึกษามีประวัติในการไม่เข้าชั้นเรียนจนไม่มีสิทธิ์สอบ ซึ่งไม่ใช่ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ (สุกัญญา นิธังกร)

มีประเด็นที่น่าสนใจเกิดคือ อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทนี้สูงเช่นกันคือ เรียกพบนิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติบทบาทนี้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในทุก ๆ เรื่อง ทั้งวิชาการ ทั้งเรื่องส่วนตัวและอื่น ๆ เช่น ด้านวินัย เป็นต้น

ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำเช่นกัน มี 2 ประเด็น คือ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลของนิสิตนักศึกษาในความดูแลแก่อาจารย์ประจำวิชาที่นิสิตนักศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประสานงาน และประเด็นเกี่ยวกับช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความ

สนใจของนิสิตนักศึกษาเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต ทั้งนี้ เนื่องจากจะเลือกปฏิบัติเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่มีปัญหาและบางบทบาทคณะวิชาได้ปฏิบัติแล้ว

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์ระหว่าง มหาวิทยาลัยส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน พบว่า

1. บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา

ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษาสูงในด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 1 ประเด็นคือ ให้คำปรึกษาและตั้งเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำลง ทั้งนี้เนื่องจากผลการเรียนที่ตกต่ำเป็นข้อบ่งชี้ถึงคุณภาพทางการศึกษาของนิสิตนักศึกษาที่ต้องการการปรับปรุงให้ทันเวลาที่ ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2536) ที่กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในด้านวิชาการว่า ต้องติดตามผลการเรียนของนักศึกษาให้เป็นไปตามแผนกำหนดการศึกษา หลักสูตร และข้อบังคับ ส่วนการประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ได้นั้นพบว่า ไม่มีความสอดคล้องกันทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

สำหรับประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 1 ประเด็นคือ ให้คำปรึกษาและตั้งเตือนเมื่อพบว่า ผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำลง ทั้งนี้เนื่องจากนิสิตนักศึกษาจะได้รับการตั้งเตือนจากอาจารย์ที่ปรึกษาในด้านการเรียนเมื่อพบอาจารย์ก่อนการลงทะเบียนในเทอมต่อไป และในกรณีที่ร้ายแรงอาจารย์จะเรียกพบเป็นกรณีพิเศษเพื่อหาหนทางแก้ไขปรับปรุง การเรียนให้ได้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น (กัลยาณี คุณมี, ทศนี ลักษณ์ภิชณชีช, วิไลภา ประกอบผล, หัสสุณี วิทิตวิริยกุล, อภิรัตน์ เต็มศรีศิริ) และมีประเด็นที่นิสิตนักศึกษารับรู้บทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 1 ประเด็นคือ กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เนื่องจากนิสิตนักศึกษาในปัจจุบันมีความสนใจเรื่องการเรียนมากกว่าจะสนใจในเรื่องกิจกรรม ส่วนใจที่จะได้คะแนนดี ๆ อีกทั้งขาดกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้อาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษาได้พบปะพูดคุยกัน (ชัชวาล จุลศิริวงศ์, วิไลภา ประกอบผล, สุกัญญา โขวิไลกุล)

ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาท
ด้านการแนะนำและให้คำปรึกษาสูงในด้านนี้ และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
ซึ่งเป็นประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติ
บทบาทด้านนี้สูงเช่นกัน และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คือ ให้คำปรึกษาและ
ตักเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาลดต่ำลง

2. บทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองใน
การปฏิบัติบทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาสูงในด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วน
ภูมิภาค 1 ประเด็น คือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านความ
รับผิดชอบ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นบทบาทหน้าที่ที่อาจารย์ที่ปรึกษาต้องแสดงออกตามบทบาทที่ถูก
กำหนด อีกทั้งเป็นบทบาทที่สังคมกำหนดอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ประมวล รัตนวงศ์ (2519)
ที่กล่าวถึงประเภทของบทบาท คือ บทบาทที่ได้มาจากตำแหน่ง และบทบาทที่ถูกกำหนดโดย
บุคลิกภาพของบุคคล ได้แก่ ค่านิยม เจตคติ ประสบการณ์ การศึกษาอบรม ตลอดจนพื้นฐาน
ของวัฒนธรรม และประเพณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งยึดถือปฏิบัติ และมีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษา
ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2
ประเด็นคือ อาจารย์ที่ปรึกษามุ่งให้การให้คำปรึกษาและมีการประเมินเพื่อนำไปพัฒนานิสิต
นักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาังไม่มีระบบระเบียบและรูปแบบในเรื่องการบันทึก
การให้คำปรึกษา และมีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก
สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีรูปแบบการประเมินที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับอาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละคน
ที่จะปฏิบัติหรือไม่ (สฤกัญญา นังกร, ศิริพร วัชชวัลคุ, อภิรัตน์ เข็ชรศิริ)

สำหรับประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า
ปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็น คือ อาจารย์
ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านบุคลิกภาพและความรับผิดชอบ ทั้งนี้เนื่องจาก
อาจารย์ที่ปรึกษาได้แสดงบทบาทตามหน้าที่ที่กำหนด จนนิสิตนักศึกษาสามารถจะสังเกตใน
บทบาทด้านนี้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ฮันท์ (Hunt, 1971) ได้กล่าวถึงประเภทของบทบาทว่า

เป็นบทบาทที่คาดหวัง (Role Expectations) เป็นบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังไว้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งนั้นควรจะทำอย่างไร และมีประเด็นที่นิสิตนักศึกษารับรู้บทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็น คือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษายังไม่มีรูปแบบในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ที่ชัดเจนอย่างเป็นระบบระเบียบ และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ และหาแนวทางในการพัฒนาทักษะในการเข้าสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทั้งนี้เนื่องจากอัตราส่วนระหว่างนิสิตนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษามีมาก อีกทั้งขาดกิจกรรมร่วมกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษา (กัลยาณี คุณมี, สุกัญญา ไชวโกลกุล, เสนาะศิริเฮาว์)

ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาสูง และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงเช่นกัน และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คือ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านความรับผิดชอบ และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่า ปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำเช่นกัน และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คือ มีการประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ

3. บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษาสูงในด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็น คือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่เน้นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เนื่องจากการให้คำปรึกษาวิชาการนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษาจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเจริญงอกงามทางด้านวิชาการและด้านส่วนตัว การพูดคุยสอบถามทั่วๆไปกับนิสิตนักศึกษา

อย่างสม่ำเสมอ ทั้งเรื่องวิชาการและเรื่องอื่น ๆ และจะรับฟังนิสิตนักศึกษาด้วยความตั้งใจ เมื่อนิสิตนักศึกษาแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จินตนา มาทวง (2520) จริยา สิงคณา (2520) พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2533) พจน์ สะเพียรชัย (2533) ที่กล่าวถึง เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษาสามารถเสริมสร้างกันได้โดยอาจารย์ที่ปรึกษาต้องให้ความเป็นกันเอง มีทัศนคติที่ดีต่อนิสิตนักศึกษา มีเทคนิคการรับฟังและเสนอแนะเพื่อให้นิสิตศึกษานำไปตระหนักคิด และสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง และประเด็นการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบ ทั้งนี้เนื่องจากการเข้าพบของนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการเข้าพบเมื่อมีปัญหา ดังนั้นลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นแรงดึงดูดให้นิสิตศึกษากลับเข้ามาพบปะ ซึ่งสอดคล้องกับ พจน์ สะเพียรชัย (2533) ได้กล่าวถึงลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า นักศึกษาที่มาหาอาจารย์ที่ปรึกษามักจะเลือกอาจารย์ที่เขาไว้ใจ อาจารย์คนไหนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี เขาจะเข้าใกล้ และมีประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ว่า ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็น คือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบ และให้นิสิตศึกษากรอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดทำใบนัดพบออกมาเป็นระเบียบที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษาและไม่ให้คำปรึกษา ทั้งนี้เนื่องจากได้มีการบอกกล่าวในตอนประชุมพิเศษแล้ว (วรรณจรรย์ มั่งสิงห์, วัลภา ประกอบผล, สิทธิพัชร์ ประพุกชนิตสาร, อภิรัตน์ เห็ชรศิริ)

สำหรับประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็น คือ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบ ทั้งนี้เนื่องจากนิสิตศึกษารับรู้จากการที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ปฏิบัติบทบาทนี้อย่างเต็มที่เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบ และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่นั้นเรื่องวิชาการ แต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เนื่องจากเมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันก็จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องทั่ว ๆ ไป โดยไม่นั้นเฉพาะวิชาการ ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและเป็นกันเองนี้จะสามารถเสริมประสิทธิภาพทั้งด้านวิชาการ

และด้านส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับ ดอยล์ (Doyle, 1983) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ของอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษาว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนการพบกันนิสิตนักศึกษาอย่างไม่เป็นทางการนอกชั้นเรียน การยอมรับและมีความเป็นกันเองกับนิสิตนักศึกษา ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนจะมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของคุณภาพตามการรับรู้ของนิสิตนักศึกษา และมีประเด็นที่นิสิตนักศึกษารับรู้บทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2 ประเด็นคือ อาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตนักศึกษารอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาไม่มีแบบฟอร์มให้ยึดถือปฏิบัติ และประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษาและไม่ให้คำปรึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันได้จัดปฐมนิเทศโดยชี้แจงเกี่ยวกับการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาและเรื่องอะไรบ้างที่จะสามารถขอคำปรึกษาได้ (ทุนศักดิ์ เงินหมื่น, สุกัญญา นิยังกร, สิกิณัฐ ประพุกชนิตสาร)

ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาสูง และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูงเช่นกัน และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คือ อาจารย์ที่ปรึกษามักพูดคุยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยไม่เห็นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว และประเด็นเกี่ยวกับสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น และเป็นกันเองเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าพบ ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำเช่นกัน และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคคือ อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาได้มีข้อตกลงร่วมกันไว้ชัดเจนในเรื่องการให้คำปรึกษา และไม่ให้คำปรึกษา และประเด็นเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำใบนัดพบและให้นิสิตนักศึกษารอกประเด็นที่ต้องการขอคำปรึกษา

สำหรับประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า ปฏิบัติบทบาทด้านนี้สูง ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 1 ประเด็นคือ เรียกพบ นิสิตนักศึกษาเมื่อพบว่ามีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ ที่ปรึกษามีหน้าที่สอดส่องดูแลนิสิตนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน ที่จะส่งผลกระทบต่อการเรียน อีกทั้ง การให้คำปรึกษาวิชาการที่มีคุณภาพจะต้องมุ่งพัฒนานิสิตนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน และมีประเด็น ที่นิสิตนักศึกษารับรู้บทบาทด้านนี้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 1 ประเด็น คือ ช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษา เพื่อสร้าง เสริมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทนี้ไม่ใช่หน้าที่ของ อาจารย์ที่ปรึกษา เพราะภาควิชาเป็นผู้จัดหาแหล่งให้ อีกทั้งนิสิตศึกษามักปรึกษารุ่นพี่ มากกว่าอาจารย์ที่ปรึกษา (วิไลา ประกอบผล, สุกัญญา นิยังกร, เสถียร ศรีบุญเรือง)

ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาท ด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงานสูง และสอดคล้องกับทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการว่าปฏิบัติบทบาท ด้านนี้สูงเช่นกัน และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คือ เรียกพบนิสิตนักศึกษาเมื่อ พบว่ามีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในความดูแล ส่วนประเด็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ ประเมินตนเองในการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ต่ำ และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นประเด็นที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า ปฏิบัติบทบาทด้านนี้ ต่ำเช่นกัน และสอดคล้องกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คือ ช่วยติดต่อแหล่งฝึกงานที่ เหมาะสมตามความถนัด ความสนใจของนิสิตนักศึกษาเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการ ประกอบอาชีพในอนาคต

แนวทางในการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

การจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา สถาบันอุดมศึกษาสามารถทำได้ 2 ลักษณะคือ

1. คัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่มีความสามารถและมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานอาจารย์ที่ปรึกษา โดยจัดเป็นกลุ่มคณาจารย์ เพื่อดูแลนิสิตนักศึกษาในแต่ละชั้นปี สำหรับนิสิตนักศึกษาที่เลือกสาขาวิชาแล้วตั้งแต่ชั้นปีที่ 1

2. สำหรับในบางคณะที่อาจารย์ทุกคนจำเป็นต้องเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้เลือกอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความสามารถและมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานอาจารย์ที่ปรึกษา โดยจัดเป็นกลุ่มคณาจารย์ เพื่อดูแลนิสิตนักศึกษาเฉพาะชั้นปีต้น ๆ ที่ยังไม่ได้เลือกสาขาวิชา เมื่อนิสิตนักศึกษาเลือกสาขาวิชาแล้ว ก็จัดอาจารย์ที่ปรึกษาดูแลตามภาควิชาต่อไป

แนวทางในการให้คำปรึกษาแนะนำ

ในการให้คำปรึกษาแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ฝ่ายวิชาการของสถาบัน ควรจะได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ โดยการจัดประชุมหรือฝึกอบรมเทคนิคการให้คำปรึกษาแนะนำ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษา ตลอดจนปัญหาของนิสิตนักศึกษาและปัญหาที่เกี่ยวข้อง แก่อาจารย์ที่ปรึกษา วิชาการชั้นในแต่ละปี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แนวทางในการจัดกิจกรรม

เมื่อจัดฝึกอบรมและให้ความรู้ความเข้าใจแก่อาจารย์ที่ปรึกษา ฝ่ายวิชาการและอาจารย์ที่ปรึกษา ควรจะร่วมกันกำหนดกิจกรรมในการให้คำปรึกษาแนะนำ แก่นิสิตนักศึกษา ในความดูแล เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของนิสิตนักศึกษาตามชั้นปีและสาขาวิชา เพื่อช่วยให้การจัดระบบการให้คำปรึกษาแนะนำได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขา สังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ ทำให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการของแต่ละสถาบันที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการให้คำปรึกษา แนะนำทั้งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ และของนิสิตนักศึกษาผู้เข้ารับคำปรึกษา แนะนำ และระบบของการให้คำปรึกษาวิชาการของสถาบันแต่ละแห่ง ผู้วิจัยจึงได้นำมาประมวลเข้าด้วยกันและนำเสนอแนวคิดในการนำระบบการให้คำปรึกษาแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการต่อสถาบันอุดมศึกษาดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ

จากแผนภูมิข้างต้น ผู้วิจัยได้เสนอแนะต่อสถาบันอุดมศึกษาว่า สถาบันอุดมศึกษาทั้ง ๓ หน่วยงานมีความสำคัญของการให้คำปรึกษาทางวิชาการ ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา และความสำเร็จในการเล่าเรียนในระดับอุดมศึกษา คือสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ การพัฒนาการตัดสินใจด้วยตนเอง และพัฒนาความสามารถในการเข้าสู่สังคม (Ripsey, 1981) ของนิสิตนักศึกษา ดังนั้นสถาบันควรสร้างระบบการให้คำปรึกษาทางวิชาการให้ดำเนินไปอย่างมีหลักการสอดคล้องกับลักษณะนิสิตนักศึกษา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และการสนับสนุนส่งเสริมให้งานด้านนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน รวมทั้งการนับให้เป็นภาระงานที่มีผลต่อการพิจารณาความดีความชอบในการทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ กล่าวคือ

1. ฝ่ายวิชาการ กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

1.1 จัดชั่วโมงการให้คำปรึกษาวิชาการอย่างเป็นทางการ

1.2 จัดสัมมนา อบรมให้ความรู้ความเข้าใจในระบบการให้คำปรึกษาแนะนำ และให้เข้าใจถึงลักษณะของนิสิตนักศึกษาในแต่ละชั้นปี ตลอดจนความเข้าใจในความต้องการและความสนใจของนิสิตนักศึกษา การเชื่อมโยงสิ่งเหล่านี้เข้ามาสู่การวางแผนการเรียนการสอน กิจกรรมในการเรียนการสอนการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากในสถาบันการศึกษานั้นมีการจัดการเรียนการสอนหลายสาขาวิชาชีพ เช่น นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์และการบัญชี ฯลฯ อาจารย์ผู้สอนในแต่ละคณะเหล่านี้ มักเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาชีพนั้น ๆ ซึ่งผลให้ขาดเทคนิคในการให้คำปรึกษาแนะนำ จิตวิทยาในการให้คำปรึกษาด้านวิชาการและส่วนตัว ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างทักษะ ความเชี่ยวชาญในเทคนิคการให้คำปรึกษาวิชาการที่จะส่งผลให้นิสิตนักศึกษาประสบความสำเร็จในวิชาชีพมากขึ้น นอกเหนือจากการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะการลงชื่อในใบลงทะเบียนเช่นที่เป็นอยู่ (ธิดารัตน์ บุญนุช, 2537)

1.3 กำหนดให้งานอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเป็นงานที่ผิดำของการทำงาน โดยนับเป็นหน่วยกิตเช่นเดียวกับงานสอน และมีส่วนในการนำไปพิจารณาความดีความชอบประจำปี

1.4 ระบุคุณสมบัติ กำหนดบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

1.5 กำหนดให้นิสิตนักศึกษาต้องเข้าชั่วโมงการให้คำปรึกษาแนะนำและผ่านเกณฑ์การประเมินโดยไม่มีค่านับเป็นหน่วยกิต

2. อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

ในส่วนของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ควรเป็นอาจารย์ผู้สอนในชั้นปีนั้น ๆ และเป็นผู้ที่สนใจหรือเต็มใจอุทิศตนให้กับงานในด้านนี้มากกว่าการปฏิบัติ โดยถือว่าเป็นหน้าที่และถูกบังคับ

3. นิสิตนักศึกษา

สถาบันพึงตระหนักถึงความสำคัญของการให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการที่เชื่อมโยงเอาการเสริมสร้างประสบการณ์ทางการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ ตามความถนัดและความสนใจของนิสิตนักศึกษา ที่มีประโยชน์สนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียน การกำหนดให้นิสิตนักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรม (พ่องใส ศุภจรรยาวิทย์, 2534) ในชั่วโมงการให้คำปรึกษาแนะนำอย่างสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นปกติ แต่จะไม่มีค่านับหน่วยกิต

4. กิจกรรมการให้คำปรึกษาในชั่วโมงการให้คำปรึกษาแนะนำ

การกำหนดกิจกรรมของชั่วโมงการให้คำปรึกษาแนะนำต้องเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ การเสริมสร้างประสบการณ์ที่เชื่อมโยงการเรียนการสอนในห้องเรียน การศึกษาค้นคว้า การวางแผนการเรียน การแนะนำอาชีพ ทั้งนี้อาจจัดโดยเชิญวิทยากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกเข้ามาให้ความรู้แก่นิสิตนักศึกษาในความดูแล และต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความสนใจตามกลุ่มและลักษณะของผู้เรียน (ทองเรือน อมวิรัชกุล, 2525)

โดยอาจารย์ที่ปรึกษาอาจมีสาระที่ควรให้การปรึกษาก่อนนิสิตนักศึกษา (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2533) กล่าวคือ

นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1

นิสิตนักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย เพื่อหวังที่จะมีความสำเร็จในเชิงวิชาการหาความรู้ความคิดต่าง ๆ อีกทั้งต้องการเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาของโลก รวมทั้งแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง มีความเป็นมิตรผูกพันอยู่กับเพื่อน ชอบการอยู่เป็นกลุ่ม จะมีความรู้สึกระหว่างความกลัวกับความตื่นเต้นจะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย สาระที่ควรให้คำปรึกษาในช่วงเวลาให้การปรึกษานี้สมควรประกอบด้วย

1. การวางแผนการเรียน โดยเริ่มจากหลักสูตรและโปรแกรมการเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาควรอธิบายให้เข้าใจหลักสูตรและโปรแกรมการเรียน เพื่อการวางแผนการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองโดยสอดคล้องกับเป้าหมายชีวิตในอนาคต อีกทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องแนะนำนิสิตนักศึกษาให้รู้จักวิธีการค้นคว้าหาความรู้จากทรัพยากรที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัย เช่น ห้องสมุด ประกอบกับวิธีการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาที่ต้องพึ่งตนเอง การรู้จักคิดวิเคราะห์วิจารณ์ อีกทั้งการเรียนในระดับอุดมศึกษามีลักษณะการสอนหลายรูปแบบทั้งบรรยาย การทำโครงการ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง การศึกษาจากสถานการณ์จริง การทดลอง ซึ่งนิสิตนักศึกษาต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพการสอนแบบต่าง ๆ ได้

2. การปรับตัว ในเรื่องการปรับตัวนิสิตนักศึกษาที่เข้ามาใหม่ในชั้นปีที่ 1 จะมีปัญหาในเรื่องนี้มาก เพราะฉะนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องช่วยเหลือเสนอแนะวิธีการปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศของมหาวิทยาลัย เช่น การลงทะเบียนเรียน อีกทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาต้องเสนอแนะวิธีการสร้างกำลังใจในการต่อสู้และฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ และเน้นย้ำถึงความสำคัญของชีวิตในมหาวิทยาลัย ว่ามีคุณค่าอย่างไร นิสิตนักศึกษาควรจะได้รับอะไรจากมหาวิทยาลัยนอกจากวิชาความรู้ โดยการกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม และอธิบายให้เข้าใจว่ากิจกรรมจะช่วยเสริมคุณลักษณะอะไรกับนิสิตนักศึกษาได้บ้าง

นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2

นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่จะเกิดความไม่พึงพอใจมหาวิทยาลัยหรือเกิดความรู้สึกเบื่อ เศษชา ไม่ยินดียื่นรายชื่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย แต่จะเริ่มสร้างเสริมความเป็นแบบแผนของกลุ่มข้อขึ้นมาจากเกิดเป็นวัฒนธรรมเพื่อนฝูงขึ้น สาระที่ควรให้คำปรึกษาในชั่วโมงการให้การปรึกษาแนะนำควรประกอบด้วย

1. การวางแผนการเรียน จากการเรียนในชั้นปีที่ 1 นิสิตนักศึกษาได้พบข้อบกพร่องในการเรียนของตนเอง ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาควรให้ข้อมูล แนะนำเกี่ยวกับหลักสูตร การวางแผนการจัดวิชาเรียน เวลาที่เรียน เวลาสอบ เพื่อให้เห็นภาพทางการศึกษาของตนเองเด่นชัดมากขึ้น โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิชาเอก เช่น ความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนในแต่ละวิชา งานในอนาคต ค่าใช้จ่ายในการเรียน การบังคับเฉพาะ เช่น การฝึกงานต่างจังหวัดและอื่น ๆ ที่นิสิตนักศึกษาควรทราบก่อนการตัดสินใจ

2. การทำกิจกรรม นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2 เป็นปีที่กระตือรือร้นที่อยากจะเป็นผู้ เริ่มทำกิจกรรมในระดับผู้นำ อาจารย์ที่ปรึกษาต้องชี้ให้เห็นบทบาทการเป็นผู้ที่ดี เช่น การช่วยเหลือน้องในเรื่องการลงทะเบียน การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย การปรับตัวต่อสถานที่ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ อีกทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องชี้แนะเกี่ยวกับมารยาทในสังคม การวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่รุ่นน้อง

นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 3

อันเนื่องมาจากความเป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มาแต่เดิมนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จะมีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของตนเอง มีแนวคิดไปในทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ จะมีค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน สาระที่ควรให้คำปรึกษาในชั่วโมงการให้การปรึกษาแนะนำควรประกอบด้วย

1. การวางแผนการเลือกอาชีพ นิสิตนักศึกษาจะมีความสนใจเกี่ยวกับการเลือกเรียนวิชาใดจะได้เสริมอาชีพในอนาคต อาจารย์ที่ปรึกษาจึงควรแนะนำวิชาที่เหมาะสมกับอาชีพที่นิสิตนักศึกษาดังเป้าหมายไว้ อีกทั้งการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในวิชาชีพนั้น ๆ

เช่น การเข้าฟัง การสัมมนา การศึกษาดูงาน นิทรรศการทางด้านวิชาชีพ หรือเชิญวิทยากร มาพูดให้ความรู้

2. การปรับตัวเข้าสู่สังคม นิสิตนักศึกษา มักจะนิยมมีเพื่อนในคณะเดียวกัน มีวัฒนธรรมเฉพาะของหมู่ตน อาจารย์ที่ปรึกษาต้องแนะนำให้นิสิตนักศึกษาได้เลือกวิชาเอก คณะวิชา เพื่อมีสังคมที่กว้างขึ้นนอกจากการเรียน อาจแนะนำให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม ของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ นิสิตนักศึกษา ได้รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งการบำเพ็ญตนเพื่อ ส่วนรวม เพื่อสังคม นิสิตนักศึกษา จะ ได้มีความภูมิใจว่าตนมีค่า มีประโยชน์ต่อผู้อื่น ในขณะที่ เดียวกันอาจารย์ที่ปรึกษาควรชี้แนะให้นิสิตนักศึกษาสนใจที่จะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของตน เพื่อที่จะทำใหตนเองมีความสุข และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อันเกิดจาก ความคิด การพูด และการปฏิบัติตน อีกทั้ง นิสิตนักศึกษา เริ่มมีการคบเพื่อนต่างเพศ อาจารย์ ที่ปรึกษาควรสอนให้นิสิตนักศึกษารู้จักวิธีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างถูกต้อง เพื่อที่จะเป็น แนวทางของการดำรงชีวิตอย่างผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ สอนให้รู้จักการวางตัวและปฏิบัติต่อกันอย่าง ถูกต้อง ทำให้เข้าใจชีวิตในอนาคตไม่เกิดความผิดพลาดขึ้น

นิสิตนักศึกษารุ่นปีที่ 4

นิสิตนักศึกษา เริ่มมีแนวโน้มหันความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่ว่า ไม่สนใจวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษา รวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของ นิสิตนักศึกษาด้วยตนเอง ส่วนใหญ่แล้วจะสนใจกับเรื่องส่วนตัว เฉพาะอย่างยิ่งชีวิตภายหลัง สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรีไปแล้ว สาธารณะที่ควรให้ค่าปรึกษาใน ชีวิตโหมงการให้การศึกษาแนะนำควรประกอบด้วย

1. การเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ อาจารย์ที่ปรึกษาอาจจะจัดกิจกรรมในการ เตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ เช่น กิจกรรมการสมัครงาน เทคนิคการเข้ารับการสัมภาษณ์ รวมทั้ง บุคลิกลักษณะที่พึงประสงค์เฉพาะอาชีพนั้น เช่น ถ้าเป็นครูก็ต้องสุภาพเรียบร้อย มีมารยาทดี เป็นต้น อีกทั้งความพร้อมที่เป็นผู้ใหญ่ อาจวัดได้จากความมั่นคงในจิตใจ ไม่หวั่นไหว ไร้อารมณ์ มีความมั่นคงในอารมณ์ การตัดสินใจที่มีเหตุผล สุขุม รอบคอบ ตลอดจนจัดการ แก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยปัญญาและเหตุผล

2. แนวทางการศึกษาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาควรช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาคือ เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาทราบแนวทางในการเตรียมตัวที่ชัดเจน โดยการจัดกิจกรรมเชิงวิชาการมาบรรยายให้นักศึกษาฟัง อีกทั้งข้อมูลที่เกี่ยวกับทุนการศึกษาคือทั้งในประเทศและนอกประเทศ ประกอบกับการแนะนำในการเตรียมตนเองให้พร้อมกับสถาบันที่จะเข้าศึกษา เช่น ถ้าต้องการศึกษาคือต่างประเทศต้องผ่านการสอบวิชาความสามารถทางภาษาที่ใด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหาความต้องการของบัณฑิตนักศึกษาคือในการเข้ารับค่าปรึกษา
2. ควรศึกษาลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาที่พึงประสงค์ของบัณฑิตนักศึกษา
3. ควรมีรูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ที่ออกจากทบวงมหาวิทยาลัย
4. ควรมีรูปแบบการประเมินพัฒนาการของบัณฑิตนักศึกษาคือในทุก ๆ ด้าน ที่ออกจากทบวงมหาวิทยาลัย